

Изх. № АСЕП – 202 / 19.09.2018

ДО

Г-Н КОНСТАНТИН КОНСТАНТИНОВ
ИЗПЪЛНИТЕЛЕН ДИРЕКТОР
БЪЛГАРСКА НЕЗАВИСИМА ЕНЕРГИЙНА БОРСА ЕАД

ДО

Г-ЖА ТЕМЕНУЖКА ПЕТКОВА
МИНИСТЪР
МИНИСТЕРСТВО НА ЕНЕРГЕТИКАТА

ДО

Г-Н ДЕЛЯН ДОБРЕВ
ПРЕДСЕДАТЕЛ
КОМИСИЯ ПО ЕНЕРГЕТИКА КЪМ НАРОДНО СЪБРАНИЕ

ДО

Г-Н ИВАН ИВАНОВ
ПРЕДСЕДАТЕЛ
КОМИСИЯ ЗА ЕНЕРГИЙНО И ВОДНО РЕГУЛИРАНЕ

КОПИЕ ДО

Г-Н ПЕТЪО ИВАНОВ
ИЗПЪЛНИТЕЛЕН ДИРЕКТОР
БЪЛГАРСКИ ЕНЕРГИЕН ХОЛДИНГ ЕАД

КОПИЕ ДО

Г-Н ПЕТЪР ИЛИЕВ
ИЗПЪЛНИТЕЛЕН ДИРЕКТОР
НАЦИОНАЛНА ЕЛЕКТРИЧЕСКА КОМПАНИЯ ЕАД

ОТНОСНО: Екстремно високи цени на пазарен сегмент „ден-напред“ на БНЕБ ЕАД с период на доставка 17-21.09.2018 г.

УВАЖАЕМИ КОЛЕГИ,

„Асоциация свободен енергиен пазар“ (АСЕП) е сдружение, което представлява интересите на различни участници на свободния пазар на електроенергия и в частност на някои от водещите търговци на електрическа енергия на пазара в България. Наш приоритет е изграждането и поддържането на прозрачна, конкурентна и предвидима пазарна среда в условия на динамичен електроенергиен пазар, с осигуряване на равен достъп на всички търговски участници.

Членовете на АСЕП са силно обезпокоени от последните ни наблюдения и отчетените резултати на пазара „ден-напред“ на Българска независима енергийна борса ЕАД, които доведоха до екстремно високи цени близки до и надхвърлящи среднопретеглена цена от 200 лв./МВтч. **В същото време трябва да отчетем, че на останалите европейски борси не се наблюдава подобно рязко повишение на цените, като в посочените дни цената на базов товар на БНЕБ ЕАД надвишава тази на румънската и унгарската борса. По данни от ЕСО ЕАД се отчита нетен внос за посочения период, което ясно показва, че тази тенденция се наблюдава само на национално ниво и изцяло се дължи на вътрешни фактори. Дължни сме да алармираме, че запазването на подобна тенденция на пазарите на едро за продължителен период от време би била пагубна за доставчиците и потребителите на електроенергия.**

Най-очевидното обяснение за тези събития е непредлагането на борсовия пазар на големи количества електроенергия най-вече от АЕЦ Козлодуй, но и от ТЕЦ Марица Изток 2, поради планови профилактики и ремонтни програми на централите. В подобни ситуации, когато предлагането на водещи производители е ограничено, ясно проличава търговското поведение и използването на контролирани бидове на останалите основни продавачи, осигуряващи ликвидността на предлагането на пазара „ден-напред“ на БНЕБ ЕАД. Публичната информация от уебстраницата на борсата недвусмислено показва, че кривата на предлагане става изключително стръмна след осигуряване на минимално количество електроенергия, което дава индикации за неконкурентно използване на концентрираната пазарната мощ на определени търговски участници. **Така например, минимално увеличение на търгуваното количество с 50 МВт (под 10% от общото количество) може да рефлектира върху борсовата цена с увеличение над 50 евро, като подобни примери за волатилността са множество и водят до всякаква липса на прогнозируемост на търговските участници.**

Доколкото тенденцията за екстремен ръст на спот цената за периода не може да бъде обяснена само с техническите изисквания за обичайна поддръжка на съоръженията на производствените централи, бихме искали да обърнем внимание на други събития от текущата седмица, които пряко са свързани с постигната цена на сегмент „ден-напред“, но не отговарят на обичайната икономическа логика и поведение на търговски участници.

След сесията на „ден напред“ за понеделник, 17.09.2018 г. постигната цена за базова енергия бе 179.96 лв/МВтч, а за пиков товар - 214.24 лв/МВтч. Същевременно, за същия ден на доставка, на сегмента „в рамките на деня“, бяха реализирани следните продукти на цена драстично под индикациите за цената, която купувачите са склонни да платят:

- 65 МВт пиков товар (09:00 - 17:00) на цена 50.00 евро/МВтч, което е над два пъти по-ниска цена от постигнатата на пазар „ден напред“;
- 15 МВт базов товар на цена 43.00 евро/МВтч;
- 25 МВт пиков товар на цена 75.00 евро/МВтч.

След сесията „ден напред“ с ден за доставка сряда, 19.09.2018 г. и постигната цена от 172.99 лв/МВтч базова енергия, за същия ден на пазар „в рамките на деня“ има реализирани следните блокови продукти:

- 7 МВт базов товар на цена 43.00 евро - малко над 100 % под цената на ден напред;
- 11 МВт пиков товар (08:00 – 17:00) на цена 50.00 евро - около 100 % под цената на ден напред;
- 15 МВт пиков товар (13:00 – 16:00) - на 69.50 евро- около 30 % под цената на ден напред

При високата постигната цена на сегмент „ден напред“, силно впечатление прави, че пазарът в рамките на деня остава сякаш изолиран от пазарните фактори, определящи по-високи цени на електроенергията на едро, което противоречи на пазарните принципи. При категорични пазарни индикации относно цената, която купувачите са готови да заплатят, оферти за продажба драстично под нея, остават съмнения за предварителни двустранни договорености и пазарни манипулации спрямо борсовите пазари. Затова АСЕП счита, че ликвидността на „ден-напред“ се ограничава изкуствено чрез запазване на количества за „в рамките на деня“, които позволяват постигане на по-ниски цени за определени търговски участници.

Допълнителна предпоставка за рязкото покачване на цената на пазар „ден напред“ има липсата на предлагане на дългосрочни продукти на платформата Централизиран пазар на двустранни договори, което определя значително по-високо търсене на платформата „ден-напред“ и респективно по-голям риск за търговците, принуждавайки ги да имат къси позиции. Припомняме, че последният обявен търг за продажба на БНЕБ ЕАД е от дата 29.08.2018 г за 15 МВ от страна на ТЕЦ Марица Изток 2 ЕАД.

Поради анонимността на пазара ден-напред, която позволява подобно заобикаляне на пазарните принципи чрез контролирани бидове, АСЕП винаги е настоявал за ограничаване на всякакво нормативно базирано концентриране на пазарна сила в дружества в рамките на БЕХ ЕАД. Многократно алармирахме институциите, че промяната в Закон за енергетика от м. май т.г., според която цялата енергия от ВЕИ с инсталирана мощност от 4 и над 4 МВт, ще се продава на борсата от НЕК ЕАД до сключване на договори с ФСЕС, противоречи на духа на проектозакона за осигуряване на по-високи нива на конкуренция.

Постигнатите екстремно високите стойности на сегмент в рамките на деня за периода 17-21 септември, отчитаме като резултат основно на изкуствено даденото пазарното предимство на НЕК ЕАД. Националният пазар на България е явно доминиран и пазарно концентриран от генерационните мощности и останалите функции на компаниите под управлението на БЕХ ЕАД, което е предпоставка за нерегламентиран обмен на данни и синхронизиране на действия. В този смисъл, АСЕП счита, че БЕХ ЕАД е изчерпал функциите си и вреди на процесите по пълна либерализация на електроенергийния пазар, създавайки предпоставки за злоупотреба с пазарно сила и може да доведе до нова наказателна процедура от Европейската комисия, подобни на такива от близкото минало.

Поради горното предлагаме и считаме за необходимо компаниите в структурата на БЕХ ЕАД да имат пълна пазарна и финансова самостоятелност, което е възможно единствено чрез разформироване на холдинга. Само така ще е възможно постигането на конкурентна среда и пълна либерализация на сектор електроенергетика. В съществуващата ситуация на доминантен и концентриран пазар по отношение на доставките от БЕХ ЕАД, и в частност НЕК ЕАД, има възможност чрез контролирани бидове на пазара „ден-напред“ да се манипулира цената в желана посока, без да има изискване за фиксиран спред между купува и продава. Това поведение може лесно да бъде проследено от независимата борса, за АСЕП апелира за действия в тази насока.

С оглед на по-горе изложеното, Асоциация свободен енергиен пазар настоява за предприемане на спешни и категорични мерки за ограничаване на непазарно поведение при осъществяване на борсова търговия, които включват, но не се изчерпват с:

- Засилен и ефективен контрол от страна на БНЕБ ЕАД за спазване на пазарните принципи на поведение и оферти от страна на всички търговски участници;
- Системно предлагане на дългосрочни продукти на Централизиран пазар за двустранни договори от различни производители (основните доставчици за момента са от структурата на БЕХ ЕАД, подчинени на Министерство на енергетиката), които да балансират търсенето и предлагането на останалите сегменти и да осигурят предвидимост на търговските участници. Прекратяване на чести и с малки количества тръжни процедури, а предлагане на дългосрочни продукти за най-малко 6 или 12 месеца с поне 50% от количеството електроенергия за задоволяване на нуждите на българския електроенергиен пазар.
- В периодите на планови профилактики на най-големите единични мощности на електроенергийната система (блок 5 и 6 на АЕЦ Козлодуй), предварително да се предвидят механизми за осигуряване на допълнителна ликвидност на пазарни цени, за да се избегнат екстремни стойности на борсовите пазари;
- Да се направят стандартизирани продукти на пазар „в рамките на деня“. По този начин ще се избегне възможност за манипулация по вид продукт, който се различава с 1 час и цена 50% и продавачът няма да може да изолира умишлено по-добри оферти, което елиминира и възможността за предварителни договорености и манипулации;

- Публично оповестяване на сделките, сключени на интрадей пазара, подобно на практиката в Румъния (https://www.opcom.ro/rapoarte/rezultate_PI.php?lang=en) Информацията трябва да включва участници, количества, оферирани цени и ще позволява по голям контрол върху спазването на конкурентните принципи от търговските участници. Подобно изискване се налага, основно поради избраният механизъм за сключване на сделки - click-matching, според който първият по време печели сделката, което позволява реализирането на непазарни сделки чрез достъп до вътрешна информация/предварителни неофициални договорености
- С цел избягване на съмнения около осъществените сделки на най-краткосрочния сегмент на БНЕБ ЕАД в периода 17-19.09.2018 г. настояваме за ясна информация има ли тенденциозност в реализираните сделки и търговски участници, реализирали значителен по обем и брой изтъргувани сделки на интрадей пазара;
- Организиране на публични процедури за избор на „маркет-мейкъри“ на БНЕБ ЕАД, чиято функция да осигурява ликвидност на различни борсови продукти, включително дългосрочни такива. Необходимо е до конкурса да се допуснат участници и извън структурата на БЕХ ЕАД, за да се избере най-конкурентния участник. В изискванията трябва да бъдат точно разписани на какви продукти да се поддържат определени количества с поръчки купува и продава, като се определи и гарантиран максимален спред на „маркет-мейкъра“, за да не се допуснат възможности за свръх печалби в ущърб на пазара.

С оглед на по-горното, Асоциация свободен енергиен пазар заявява категорична готовност и желание да предоставим становища и да вземем активно участие при изготвянето на всички необходими правила и нормативни документи, които да осигурят прозрачност и равен достъп при осъществяване на борсова търговия на платформите на БНЕБ ЕАД.

С УВАЖЕНИЕ,

.....
СОНЯ НИКОЛОВА – КАДИЕВА

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ